

Інформаційний бюлетень з практики Суду 57

Жовтень 2003

Ezeh i Connors проти Сполученого Королівства [ВП] - 39665/98 і 40086/98

Рішення від 9.10.2003 [ВП]

Стаття 6

Кримінальне провадження

Стаття 6-1

Обвинувачення у кримінальному провадженні

Застосування статті 6 до дисциплінарної процедури тюремного режиму: *стаття 6 застосовується*

Факти: Відбуваючи тривале покарання у вигляді позбавлення волі, заявники були обвинувачені у порушенні пенітенціарних правил. Першого заявника обвинувачували у погрозі вбивством щодо відповідальної за нього співробітниці служби пробації; другого заявника звинувачували у погрозі насиллям тюремному наглядачу. Директор тюрми, який мав накладати покарання, відмовив заявникам у їхньому клопотанні про дозвіл на допомогу захисника під час розгляду їхніх справ. Обоє заявників було визнано винними, і їм було призначено, відповідно, сорок і сім діб додаткового позбавлення волі. Їм було відмовлено у клопотанні про судову перевірку цих рішень.

Право: Стаття 6 § 3 (с) – а) Застосування статті 6: Слід застосовувати критерії, напрацьовані в рішенні у справі *Engel*, належно враховуючи контекст пенітенціарного закладу. Суд не може погодитись з тим аргументом Уряду, що якщо у директора тюрми забрати повноваження призначати додаткові дні позбавлення волі, то це підірве пенітенціарну дисципліну: Уряд не пояснив, чому сукупність інших наявних санкцій, котрі відтоді ще й урізноманітнилились, не матиме подібного наслідку для підтримання ефективності тюремної дисциплінарної системи. Уряд не продемонстрував належним чином, у чому полягають фактичні відмінності між дисциплінарними потребами у шотландських тюрмах, де було скасовано призначення додаткових днів позбавлення волі, і такими ж потребами у тюрмах Англії і Уельсу. Окрім того, практичні перешкоди (адміністративні і фінансові ускладнення й затримки в ухваленні рішень), котрі виникнуть внаслідок нової системи, запровадженої відповідно до рішення Палати у даній справі, не можуть самі по собі перешкодити застосуванню статті 6.

Внутрішнє право вважає згадані правопорушення дисциплінарними. Водночас, характер цих правопорушень є вирішальною складовою, коли необхідно встановити, чи стаття 6 має застосовуватись. Перш за все, вони стосувались не усіх громадян загалом, а групи осіб з особливим статусом – ув'язнених. Водночас, цей факт не є вирішальним, аби правопорушення було кваліфіковане саме як дисциплінарне; це є лише відповідною вказівкою. Обвинувачення у згаданому дисциплінарному провадженні є також подібними до правопорушень, караних за кримінальним правом; і хоча діяння, у яких обвинувачували другого заявника, мали ознаки скоріше незначних правопорушень, котрі поза пенітенціарним середовищем не

обов'язково призвели б до кримінального переслідування, проте незначний характер правопорушення як такий не може призвести до виключення застосування статті 6. Теоретична можливість водночас як кримінальної, так і дисциплінарної відповідальності є найменш вирішальною складовою, котра впливатиме на «змішану» кваліфікацію правопорушень. Водночас, покарання у вигляді додаткових днів позбавлення волі були призначені внаслідок рішення про визнання винним, з метою покарати заявників за скоєні правопорушення і перешкодити їм і іншим ув'язненим скоювати інші правопорушення; тому розрізнення, які робить Уряд між цілями запобігання і попередження, є мало переконливим, оскільки ці цілі не є взаємовиключними і обидві вважаються характеристиками кримінально-правових санкцій. Усі ці складові надають згаданім правопорушенням забарвлення, що не співпадає з суто дисциплінарною проблематикою, і, отже, слід перейти до третього критерію – характеру і ступеню суворості застосованих санкцій.

У внутрішньому праві право бути звільненим не може з'являтися до завершення додаткових днів ув'язнення, застосованих у якості покарання, хоча правовою підставою для позбавлення волі продовжує залишатись вирок суду і первинне покарання. Тим не менш засуджені продовжують залишатись у тюрмі і після завершення строку, зі спливом якого вони як правило мали бути звільнені, внаслідок провадження, що не має юридичного зв'язку із вирокіом суду і первинним покаранням. Відповідно, призначення додаткових днів позбавлення волі становить нове позбавлення свободи, застосоване в якості покарання, і тому слід дослідити питання процесуальних гарантій з точки зору статті 6, а не у сфері дії статті 5. Щодо позбавлення свободи, яке було призначене і застосоване у даній справі, то слід припустити, що згадані обвинувачення мали кримінально-правовий характер. Ця презумпція може бути спростована тільки за виняткових обставин і виключно тоді, коли позбавлення свободи не спричиняє «значної шкоди». Максимальна санкція у подібному випадку становила сорок два дні додаткового позбавлення волі, тому у даній справі, оскільки заявники були засуджені, відповідно, до сорока і семи додаткових днів, це покарання не може вважатись незначним або додатковим, аби змінити презюмований кримінально-правовий характер висунутих проти них обвинувачень. Тому застосовані до заявників покарання мали «кримінальний» характер і стаття 6 має застосовуватись (одинадцять голосів проти шести).

b) Велика Палата погоджується із висновком Палати, відповідно до якого відмова директора тюрми дозволити заявникам бути представленими захисниками становить порушення статті 6 § 3 (с). Тому немає потреб робити додатковий розгляд даної скарги про те, що інтереси правосуддя вимагали надання заявникам безкоштовної юридичної допомоги під час провадження, яке здійснював директор тюрми.

Висновок: порушення (одинадцять голосів проти шести).

Стаття 41 – Суд вважає, що встановлення порушення є саме по собі достатньою справедливою сатисфакцією за моральну шкоду. Він присуджує заявникам відшкодування видатків і витрат.